

29.6.2016

Dnro 47/61/16

Oikeusministeriö
oikeusministerio@om.fi

Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö 31.5.2016 OM 7/41/2014

Pyydettyinä lausuntona Valtakunnansyyttäjävirasto esittää seuraavaa.

Luonnoksessa hallituksen esitykseksi eduskunnalle lahjontaa koskevan Euroopan neuvoston rikosoikeudelliseen yleissopimukseen tehdyn varauksen peruuttamisen hyväksymisestä ja laiksi rikoslain muuttamisesta on ehdotettu, että rikoslakia täydennetään vaikutusvallan kauppaamisrikkokosta koskevalla rikoslain 16 luvun 14 c §:n säännöksellä ja että oikeushenkilön rangaistusvastuuta koskevaa 16 luvun 18 §:n säännöstä täydennetään niin, että yhteisösakko säädetään myös vaikutusvallan kauppaamisrikkoksen seuraamukseksi.

Mielestäni luonnoksessa on hyvin kirjoitettu ja perusteltu sellainen säännös, jonka Suomi on velvollinen säätämään Euroopan neuvoston lahjontaa koskevan rikosoikeudellisen yleissopimuksen (SopS 108/2002) 12 artiklan perusteella.

Minulla ei ole huomauttamista luonnoksen johdosta.

Tiedotusvälineissä esitetään ajoittain epäilyjä poliittisista virkanimityksistä ja niihin liittyvistä korruptiivisista piirteistä. Lahjusrikkoksia koskevia säännöksiä ei ole sovellettu poliittisiin virkapaketteihin. Hallituksen esitysluonnoksessa ei ole esitetty, että ehdotetuilla säännöksillä olisi tarkoitus puuttua poliittisiin virkanimityksiin. Seuraavassa käsittelen ehdotetun säännöksen soveltamista kuviteltuun kunnallista virkanimitystä koskevaan tapaukseen.

Kunnassa on julistettu haettavaksi kaksi merkittävää virkaa, joissa nimittävänä viranomaisena on kunnanvaltuusto. Useat henkilöt ovat hakeneet virkoja. Osa hakijoista on poliittisesti sitoutuneita ja osa poliittisesti sitoutumattomia. Virkoihin on perinteisesti nimitetty poliittisesti sitoutuneet henkilöt. Kunnan valtuustossa on kolme tasavahvaa puoluetta. Tiedotusvälineissä on esitetty arvioita, joiden mukaan puolueeseen C sitoutunut hakija olisi ansioitunein ensimmäiseen virkaan. Puolueen A valtuutettu AA ehdottaa puolueen B valtuutetulle BB:lle, että jos puo-

29.6.2016

Dnro 47/61/16

lueen B valtuutetut äänestäisivät ensimmäiseen virkaan puolueeseen A sitoutunutta hakijaa, niin puolueen A valtuutetut äänestäisivät toiseen virkaan puolueeseen B sitoutunutta hakijaa. Valtuutettu BB epäilee, että ehdotuksen tehnyt valtuutettu AA on syyllistynyt vaikutusvallan kauppaamisrikokseen ja tekee rikosilmoituksen.

AA on kerrotussa tapauksessa luvannut BB:lle, jolla on valtuutetun tehtäviin perustuvaa vaikutusvaltaa, puolue B:lle tarkoitetun edun, joka käsittää mainitun toisen viran puolueeseen B sitoutuneelle hakijalle, palkkioksi siitä, että BB mainittua vaikutusvaltaa hyväksi käyttäen vaikuttaisi kunnanvaltuutettujen päätöksentekoon, kun ensimmäistä virkaa täytetään.

Vaikutusvallan väärinkäytön edellytetään olevan rangaistavaa riippumatta siitä, onko välimiehellä (BB) todellisuudessa vaikutusvaltaa vai ei, ryhtyykö välimies vaikuttamistoimiin vai ei, ja saako hän aikaan eduntarjoajan (AA) haluaman vaikutuksen päätökseen vai ei.

Mutta oliko luvattu palkkio oikeudeton? Ja pyysikö AA, että BB vaikuttaisi epäasiallisesti kunnanvaltuutettujen päätöksentekoon siten, että teko on omiaan horjuttamaan luottamusta päätöksenteon riippumattomuuteen?

Perustuslain 125 §:n mukaan yleiset nimitysperusteet julkisiin virkoihin ovat taito, kyky ja koeteltu kansalaiskunto. Erityiset kelpoisuusvaatimukset voivat olla erikseen säädettyjä tai kunnan päättämiä. Kunta on velvollinen noudattamaan säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia. Kunnanvaltuustolla on laaja harkintavalta nimityksestä päättäessään. Kunnanvaltuuston on kuitenkin noudatettava virkanimitysperusteita valitessaan virkaan ansioituneinta. Poliittiset virkapaketit voivat joissakin tapauksissa olla hyväksyttäviä.

Tavoitteliko AA oikeudetonta etua puolueelle A, kun hän ehdotti, että puolueen B valtuutetut äänestäisivät puolueen A suosikkia ensin mainittuun virkaan? Lupasiko AA BB:lle, että puolue B:lle annettaisiin oikeudeton etu, kun toiseen virkaan valittaisiin puolueen B suosikki? Edellyttääkö edun määrittelemisen sitä, että hakijoiden ansioita virkoihin tulee verrata, jotta voidaan arvioida oliko ehdotuksella tavoiteltu ja luvattu oikeudeton etu? Onko tunnusmerkistön täyttymisen kannalta merkitystä sillä, oliko AA:n tarkoitus, että AA ja BB keskustelivat avoimesti valtuustossa olevien puoluetovereidensa kanssa ehdotetusta virkapaketista, vai oliko AA:n tarkoitus, että AA ja BB salaisivat muilta valtuutetuilta AA:n ehdottaman virkapaketin ja vaikuttaisivat muilla keinoin puoluetovereidensa mielipiteisiin ja äänestyskäyttäytymiseen?

Vaikutusvallan kauppaamisrikosta koskevan säännöksen soveltamista voidaan rikosilmoituksissa esittää erilaisiin tilanteisiin, joiden arvioimi-

29.6.2016

Dnro 47/61/16

nen voi aiheuttaa lainsoveltajille monenlaisia, osittain työläitäkin tulkintakysymyksiä. Ehdotetulla vaikutusvallan kauppaamisrikosta koskevalla säännöksellä ei liene tarkoitus puuttua poliittisiin virkanimityspaketteihin erityisesti sen enempää kuin lahjusrikossäännöksillä ja virkarikossäännöksilläkään yleensä. Selvyyden vuoksi tästä voisi olla aiheellista mainita säännöksen perusteluissa.

Valtakunnansyyttäjä

Matti Nissinen

Valtionsyyttäjä

Jorma Äijälä